

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

-

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

-

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

Härmänmaan Ympäristöpalvelu Oy

LAUSUNTO

Porontie 36, 62375 Ylihärmä

044 974 0409, info@hypoy.fi

01.06.2020

Ympäristöministeriö

kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö Dnro VN/538/2019

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus säilytettävä kaikissa jätėjakeissa

Ympäristöministeriön lausunnolle lähettämässä jätelain muutoksessa on esitetty siirrettäväksi pakkausjätteet ja biojätteet kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen jo kahden vuoden siirtymäajalla ja polttokelpoiset jätteet viiden vuoden siirtymäajalla.

Yrityksemme pitää ensiarvoisen tärkeänä sitä, että jätelain muutos sisältää vanhan jätelain mukaisesti myös kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen jatkumisen kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa.

Esitys heikentää alueemme kunnallista itsehallintoa ja kuntien elinvoimaa

Kunnissa asukkaiden jätteenkuljetuksista päätetään demokraattisesti luottamushenkilöistä koostuvissa viranomaisissa. Päätöksenteossa kuuluu kuntalaisten ääni ja valinnassa voidaan ottaa huomioon alueiden erityispiirteet. Asukasjätteiden kuljetuksia koskeva kaksoisjärjestelmä on ollut Suomessa voimassa 1970-luvulta saakka.

Tällä hetkellä tilanne on se, puolet Suomen kunnista on päätöksellään halunnut valita polttokelpoisessa jätteessä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen. Pakkausjätteissä lähes 70 prosenttia kunnista on valinnut kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen kunnan järjestämän kuljetusmallin sijaan. Nämä luvut osoittavat, miten merkittävästä muutoksesta kiinteistön valintaan perustuvan mallin poistamisessa olisi kyse sekä kuntien ja niiden asukkaiden että nyt näitä kuljetuksia hoitavien pienten ja keskusurten jätehuoltoyritysten kannalta.

Niissä kunnissa, joissa on ollut käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, on jätehuolto toiminut hyvin ja asiakkaat ovat olleet palveluun tyytyväisiä. Kiinteistön haltijat ovat ymmärrettävästi halukkaita itse valitsemaan ja kilpailuttamaan jätteen kuljettajan, ja siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen veisi heiltä tässä asiassa valinnanvapauden.

Esitys heikentäisi alueemme yritysten toimintaedellytyksiä ja vähentäisi toimialan työpaikkoja

Tullessaan voimaan nyt esitetty lakimuutos kaventaisi kuntien ja kiinteistön haltijoiden itsenäistä päätösvaltaa, minkä lisäksi se johtaisi tuhansien yksityisten jätteenkuljetusyritysten yritystoiminnan mahdollisuuksien heikkenemiseen ja pahimmillaan jopa yritystoiminnan loppumiseen. Sen sijaan nykyisen mallin säilyttäminen ei vaikuta kuntiin, joissa on jo käytössä kunnan järjestämä kuljetusmalli.

On oletettavaa, että esitetty jätelain muutos vaikuttaisi toteutuessaan heikentävästi jätehuoltopalvelun laatuun ja nostaisi hintoja. Yleisesti on tiedossa, että kilpailutuksissa suuret

yrietykset ovat vahvoilla. Kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden järjestämä keskitetty kilpailutus on käytännössä vienyt yritystoiminnan mahdollisuuden paikallisilta pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä. Toisinaan tarjouspyyntöjen ehdot on laadittu niin, ettei pienillä yrityksillä ole tosiasiallista mahdollisuutta niiden täyttämiseen. Markkinoiden keskittyminen puolestaan huonontaa palvelun laatua ja nostaa hintoja.

Jätelakiesitykseen otetuilla suositusluontoisilla kilpailutuskirjauksilla ei ole vaikutusta julkisten hankintakilpailutusten lopputulokseen. Vastaavia kirjauksia on jo nyt ollut voimassa olevassa hankintalaissa ja kilpailutustavoitteissa.

Selvää on, pienten ja keskisuurten jätehuoltoyhtiöiden toimintamahdollisuudet kapenisivat lakimuutoksen seurauksena merkittävästi, ja lukuisia yrittäjiä ja heidän työntekijöitään jäisi työttömyysuhan alle. Siksi lakiehdotus ei ole linjassa myöskään hallituksen työllisyystavoitteiden kanssa, varsinkaan keskellä taloudellisilta vaikutuksiltaan mittavaa koronakriisiä.

Nyt esitetty jätelain muutos ei perustu EU-direktiiviin, vaan kansalliseen esitykseen. Huomionarvoista on, että jätelakityöryhmän mietintöön jätettiin runsaasti eriäviä mielipiteitä nimenomaan kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen poistamista koskien. Myöskään työ- ja elinkeinoministeriö ei hyväksynyt siirtymistä pelkästään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen ja jätti asiasta eriävän mielipiteen.

Kiinteistön haltijan malli ei vaikeuta kierrätystavoitteiden saavuttamista

Nyt esitetyssä jätelain muutoksessa on hyvänä tavoitteena kierrätysasteen nostaminen. Tämän osalta kuljetusjärjestelmään esitetyt muutokset johtavat kuitenkin kierrätyksen ja jätehuollon toimivuuden kannalta negatiiviseen lopputulokseen. Jätejakeiden kertymään kuljetusjärjestelmän muutoksella ei – toisin kuin jätelain valmistelun yhteydessä on virheellisesti annettu ymmärtää – olisi positiivista vaikutusta, vaan jätejakeiden kertymään voidaan vaikuttaa pääasiassa jätehuoltomääräyksiin kirjatulla, kiinteistöjen asuntojen määrään perustuvilla jätteiden erilliskeräysvaatimuksilla sekä kannustamalla ja velvoittamalla jätettä vastaanottavia ja käsitteleviä kunnallisia jätehuoltolaitoksia oman toimintansa kehittämiseen siten, että ne olisivat valmiita käsittelemään nykyistä useampia jätejakeita.

Jätehuollon kehittämisen kannalta yrityksemme katsoo, ettei kuljetusjärjestelmän muuttaminen ja kuljetusyritysten kilpailuttaminen ole ratkaisu jätteen kierrätysasteen parantamiseen ja poltettavan jätteen määrien vähentämiseen. Esimerkiksi yrityksemme toimialueella Kauhavalla jätteen kierrätysaste voisi olla nykyistä korkeampikin, mikäli alueella toimiva kunnallinen jätteenkäsittelylaitos vain olisi valmis eri jakeiden käsittelyyn. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin se, että laitos pystyy käsittelemään erikseen vain kotitalouksilta tulevan bio- ja sekajätteen, kun taas kaikki muu yhdyskuntajäte, kuten esimerkiksi rakennus- ja remonttijäte, murskataan ja poltetaan.

Poltettavan jätteen vähentämisen kannalta olennaista olisikin, että kunnallisia jätteenkäsittelylaitoksia kannustettaisiin ja velvoitettaisiin kehittämään toimintaansa siten, että kierrätysaste saataisiin nykyistä korkeammaksi.

Kuvaavaa on, että kun Kauhavalla vuonna 2018 siirryttiin kaksilokerosysteemiin ja sekajäte ja biojäte alettiin kerätä erikseen, yksityiset kuljetusyrietykset olivat heti valmiina ja järjestelmä saatiin toimimaan kunnallisen jätteenkäsittelylaitoksen toivomassa aikataulussa. Myös nykyistä useampien jakeiden keräykseen olisi jätteen kuljetusyhtiöiden puolella resursseja, mutta ongelmana on, etteivät kunnalliset jätteenkäsittelylaitokset ole valmiita eri jakeiden asianmukaiseen käsittelyyn ja jatkojalostamiseen. Toisaalta esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla Suupohjan alueella yksityinen jätteenkuljetusyritys on tehnyt Suomen Uusiomuovi Oy:n kanssa sopimuksen muovijätteen erilliskeräyksestä, joka on sujunut ongelmitta. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetusmalli ei siis tässäkin ole ollut esteenä useampien jätejakeiden keräämiselle ja kierrätysasteen nostamiselle, vaan päinvastoin. Myös kuntalaiset ovat yrityksemme kokemuksen mukaan valmiita ja halukkaita jätteiden nykyistä laajempaan lajitteluun, jolloin ainoa ongelma asiassa on monien kunnallisten jätteenkäsittelylaitosten valmistautumattomuus eri jätejakeiden, kuten muovipakkausten, käsittelyyn ja jatkojalostamiseen.

Hallituksen esitys, jonka mukaan taajamissa sijaitsevilla vähintään viiden asuinhuoneiston kiinteistöillä olisi velvollisuus järjestää pakkausmateriaalinsa erilliskeräys, on kannatettava. Tämän esityksen toteuttamiseen ei kuitenkaan tarvita kuljetusjärjestelmän muutosta, vaan yrityksemme näkemyksen mukaan yksityiset kuljetusyrietykset olisivat täysin valmiita nykyistä useampien jakeiden kuljettamiseen. Toisaalta on huomioitava, että esitys ei koske kaikkia suomalaisia, vaan yli puolet suomalaisista jäisi edelleen tämän velvoitteen ulkopuolelle. Myös heidän osaltaan paras tapa edistää kierrätystavoitteiden toteutumista on säilyttää nykyinen jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmä, johon sisältyy tasavertaisena kunnallisen jätteenkeräyksen kanssa mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Mikäli asuinjätteen kuljetuksessa siirryttäisiin pelkästään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, olisi uhkana jopa se, että jätehuollossa syntyisi kierrätystavoitteiden vastaisia tilanteita, kun kunnalliset jäteyhtiöt pyrkisivät saamaan jätteenpolttolaitoksen kanssa sovitut pitkäaikaiset, tonniperusteiset sopimuskiintiöt täyteen, pahimassa tapauksessa jopa toimittamalla polttolaitokselle pahvia, kartonkia, muovia ja paperia sopimusten täytteeksi. Tällaista huolestuttavaa ja kierrätysaatteen vastaista toimintaa esiintyy jo nyt kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden keskuudessa. Jättemääriin sidotut polttolaitossopimukset voivat aiheuttaa kiinteistön haltijoille myös ylimääräisiä kustannuksia, kun jäteastioita pyritään tyhjentämään tarpeettoman usein ja tyhjennysmaksu peritään, vaikka jäteastia olisi vajaa.

Kunnallisesta jätteenkuljetusmallista on esimerkiksi entisessä Ylihärmän kunnan tapauksessa jo kokemusta, kun järjestelmä oli käytössä ennen vuotta 2011. Silloin kuljetuksia valittiin kilpailutuksen perusteella hoitamaan tuolloin nimellä SITA toiminut, ulkomaisessa omistuksessa ollut jätteenkuljetusyritys, jolloin kuljetukset hoidettiin yhtiön toimipaikasta Ilmajoelta käsin niin, että Ylihärmään lähti aamulla kuljetusauto Ilmajoelta, ja illalla sama auto palasi Ylihärmästä takaisin

Ilmajoelle. Matkaa kertyi suuntaansa noin 70 kilometriä. Nyt kun yrityksemme hoitaa Ylihärmän jätteenkuljetusta, siirtymät ovat paljon lyhyempiä. Tämä on huomionarvoista kuljetuksista syntyvien päästöjen kannalta, sillä oletettavaa on, että jos jätteenkuljetuksessa siirrytään kokonaan kunnalliseen malliin, kuljetusautoilta vaadittavat siirtoajot lisääntyvät ja näin päädytään myös päästöjen kannalta ei-toivottavaan tilanteeseen.

Yhteenvedona voidaan todeta, ettei kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus suinkaan ole uhka kierrätykseen ja ympäristöön liittyville tavoitteille, vaan päinvastoin. Selvitysten mukaan kiinteistön haltijan valintaan perustuvaa mallia käyttävissä kunnissa on kattavasti käytössä tehostettuja jätteen lajittelujärjestelmiä, kuten monilokeroastioita ja -ajoneuvoja, minkä vuoksi kiinteistön haltijan malli on itse asiassa edistänyt kuntalaisten jätteiden lajittelua.

Olemassa oleva kaksoisjärjestelmä ei edellytä viranomaisresurssien lisäämistä

Hallituksen esitysluonnoksessa kaksoisjärjestelmästä luopumisen perusteeksi esitetään muun muassa sitä, että kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtyminen vähentäisi jätehuollon seurantaan ja valvontaan tarvittavia viranomaisresursseja. Peruste on ontuva, sillä valvontaviranomaisten tehtävänähän on nimenomaan valvoa lakien noudattamista kunnissa, puhumattakaan siitä, että sähköisten järjestelmien avulla jätehuollon seuranta on jo nyt mahdollista toteuttaa varsin vaivattomasti, jolloin tieto kulkeutuu jäteviranomaisille aivan yhtä hyvin riippumatta siitä, mikä kuljetusjärjestelmä kunnassa on käytössä.

Lisäksi esitysluonnoksessa väitetään, että kaksoisjärjestelmän säilyttäminen olisi sääntelykustannuksiltaan kohtuutonta. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan esitetä perusteluja väitteelle kustannusten noususta, ja sitä onkin pidettävä varsin kyseenalaisena etenkin ottaen huomioon, että kunnat päättävät itse omasta kuljetusjärjestelmästä.

Pakkausjätteille tulee säätää 100 % tuottajavastuu

Jätteenkuljetusyritysten kannalta olisi erittäin tärkeää, että pakkausjätteille (lasi-, metalli-, kartonki- ja muovijätteille) tulisi säätää 100-prosenttinen tuottajavastuu, joka nyt jo on käytössä paperinkeräyksessä. Nyt esitetty 80 % tuottajavastuu ja toiminnan siirtäminen kunnallisille jätehuoltoyhtiöille ei edistä pakkausjätteiden kierrätystavoitteita vaan jopa päinvastoin, eikä sille ole myöskään EU:n hyväksyntää.

Paperinkeräyksessä kierrätysluvat ovat pakkausjätteitä huomattavasti korkeammat nimenomaan 100 % tuottajavastuun ja yksityisten jätteenkuljetusyritysten ansiosta. Pakkausjätteiden keräyksen

tehostamiseen vaikuttavat positiivisesti vähintään viiden asunnon kiinteistöille määrättävät keräysastiavelvoitteet.

Yhteenveto

Edellä mainittujen syiden nojalla yrityksemme vaatii, että yksityisellä yritystoiminnalla on mahdollisuus jatkua myös jätteiden kuljetuksessa. Siksi uudessa jätelaissa tulee säilyttää kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa. Lisäksi jätelakiin tulisi saada lisäkirjaus, joka entistä selkeämmin määrittelee molempien kuljetusjärjestelmien tasavertaisuuden ja asettaa niille yhdenvertaiset vaatimukset.

Kunnioittavasti

Petri Hietämäki

Kuljetusyrittäjä, toimitusjohtaja

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

-

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenveto

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

-

Hietämäki Petri
Härmänmaan Ympäristöpalvelu Oy